

Ilyés, E., Bölöni, J. (eds.) 2007: **Lejtősztyepek, löszgyepek és erdőssztyeprétek Magyarországon. /Slope steppes, loess steppes and forest steppe meadows in Hungary/. Budapest.**

ISBN 978-963-06-3673-5

Dél-Dunántúl

PURGER DRAGICA

A **Baranyai-dombság** területén természetközeli állapotú, nagyobb kiterjedésű erdőssztyeprétek és löszgyepek is találhatóak - például Nagyrápád, Pereked, Berkesd és Máriakémend környékén -, amelyek viszonylag gazdag fajkészlettel rendelkeznek. Ennek egyik oka földrajzi elhelyezkedésük lehet: az Alföld délnyugati szélé és a Mecsek találkozásánál helyezkednek el. Egyes kontinentális pusztai fajok, mint például a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), a szennyes ínfű (*Ajuga laxmannii*), a kései pitypang (*Taraxacum serotinum*), a kék atracél (*Anchusa barrelieri*), a pusztai kutyatej (*Euphorbia segueriana*), az erdélyi gyöngyperje (*Melica transsilvanica*) és a törpemandula (*Prunus tenella*) itt érik el elterjedésük nyugati, dél-nyugati határát. Más, a dombságban gyakori

fajok, mint például a buglyos zanót (*Chamaecytisus austriacus*), az apácavirág (*Nonea pulla*), a közönséges kakukkfű (*Thymus odoratissimus*) és a ligeti zsálya (*Salvia nemorosa*) tőlünk délebbre, Horvátországban már ritka és veszélyeztetett fajnak számítanak. Számos balkáni, pannon-balkáni és szubmediterrán növényfaj, mint például a pécsvidéki aszat (*Cirsium boujartii*), a sárgásás (*Carex michelii*), az élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*), az olasz atracél (*Anchusa italica*) gyakran található meg itt a gyepekben; viszont a taréjos tarackbúza (*Agropyron pectiniforme*), a hengeresfészű peremizs (*Inula germanica*), a vöröslő buvákfű (*Bupleurum affine*), a sármányvirág (*Sideritis montana*), a fehér tisztosfű (*Stachys germanica*), a leány- és fekete kökörccsin (*Pulsatilla grandis*, *P. pratensis* subsp. *nigricans*) ritkán kerülnek szem elé. A gyepek főbb állományalkotó füvei a fenyérfű (*Bothriochloa ischaemum*), az élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*), a pusztai csenkesz (*Festuca rupicola*) és a tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*). Alárendelt szerepet játszik a karcsú fényperje (*Koeleria cristata*), a lapos és pelyhes zabfű (*Avenula praeusta*, *A. pubescens*), a rezgőpázsit (*Briza media*). Eddigi ismereteink szerint a baranyai löszterületeken az árvalányhaj fajok (*Stipa* spp.) nem fordulnak elő. Az általános száraz gyepi fajok között gyakori a vajszínű ördög szem (*Scabiosa ochroleuca*) a selymes és zöld dárдахere (*Dorycnium germanicum*, *D. herbaceum*), az ebfojtó müge (*Asperula cynanchica*), a zászlós csüdfű (*Astragalus onobrychis*), a magyar nyúlzapuka (*Anthyllis vulneraria* subsp. *polyphylla*), a macskafarkú veronika (*Pseudolysimachion spicatum*), a sűrű galaj (*Galium glaucum*) és a csabaíre (*Sanguisorba minor*). A baranyai löszgyepek összes fajkészletének egy negyedét erdőssztyep és erdei fajok adják, mint a hólyagos- és édeslevelű csüdfű (*Astragalus cicer*, *A. glycyphyllos*), a bakfű (*Stachys officinalis*), az erdei gyöngyköles (*Buglossoides purpureo-coerulea*), az olasz harangvirág (*Campanula bononiensis*), a sátoros margitvirág (*Tanacetum corymbosum*), a magyar repcsény (*Erysimum odoratum*), a színe-váltó kutyatej (*Euphorbia epithymoides*), az erdei lednek (*Lathyrus sylvestris*), a fürtös zanót (*Lembotropis nigricans*), a buglyos és a szarvas kocsord (*Peucedanum alsaticum*, *P. cervaria*), a bablevelű varjúháj (*Sedum telephium* subsp. *maximum*), a

Látkép a Baranyai-dombságban

Undulating landscape in the Transdanubian region with many steppes

A nagyárpádi dombok

Forest steppe meadow close to the city Pécs

közönséges méreggyilok (*Vincetoxicum officinale*) és a pirosló here (*Trifolium rubens*). Elszórtan a sztyepecserjések fajai, a cseplesz meggy (*Prunus fruticosa*), a törpemandula (*Prunus tenella*), a parlagi és a jajrózsa (*Rosa gallica*, *R. spinosissima*) is előfordulnak.

A térségben sokféle felhagyott szőlők, gyümölcsösök és parlagok találhatóak, amelyekben néha ritka és/vagy védett lösznövények fordulnak elő. Ilyenek például a szennyes ínfű (*Ajuga laxmannii*), a kardos peremisz (*Inula ensifolia*), a csillagöszirózsa (*Aster amellus*) és az egyenes pimpó (*Potentilla recta*). A kék atracél (*Anchusa barrelieri*) zavart helyeken, parlagokon és művelt területek között is előfordul a térségben. Több állományuk veszélyeztetettnek tekinthető, mivel felhagyott szőlőkben található és a művelésből kivont területeket bármikor újra hasznosíthatják.

A Pécs közelében elhelyezkedő **Nagyárpádi dombokat** (23), három, egymással párhuzamos, hosszúkás domb alkotja. Alapkőzetük lösz, homokos rétegekkel. A faluhoz közelebbi két domb oldalait és a közeli réteket marhákkal legeltetik és tavasszal rendszeresen felgyújtják (égetik). Ezek korábban katonai gyakorló területként szolgáltak, aminek köszönhetően gyepeket nem szántották fel, viszont a dombtetőkön sok árok és mélyedés jelzi a közelmúltban történt bolygatásokat. A fajgazdag erdőssztyeprétben előfordul a hegyi és vajszínű here (*Trifolium montanum*, *T. ochroleucum*), a magyar szegfű (*Dianthus giganteiformis* subsp.

pontederae), az olasz és a pongyola harangvirág (*Campanula bononiensis*, *C. sibirica*), a vastövű imola (*Centaurea scabiosa*), a szikár habszegfű (*Silene otites*), a koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), a fürtös zanót (*Lembotropis nigricans*), a hegyi, az árlevelű és a békalen (*Linum austriacum*, *L. tenuifolium*, *L. catharticum*), az olasz atracél (*Anchusa italica*), az aranyfűrt (*Aster linosyris*), az illatos hunyor (*Helleborus odoratus*). A sok értékes és ritka növény között említésre méltó a nagyzezerjőfű (*Dictamnus albus*), az őszi füzértkeres (*Spiranthes spiralis*), a vitéz kosbor (*Orchis militaris*) és a fokozottan védett gyapjas gyűszűvirág (*Digitalis lanata*).